

történelmet, kutatják a fellelhető népművészetet. Mindez kimondhatatlanul gazdaggá teszi őket. Gyermekünk szemében láttuk a széppel való alkotás örömeinek csillogását: ebből a táborból boldogan és mérhetetlenül gazdagon tértek haza valamennyiben.

Biró Mártonné—Dr. Rosner Gyula

Múzeumi—Honismereti Tábor Debrecenben 1981. június 29—július 4.

A Hajdú-Bihari Múzeumi—Honismereti Tábor immár hagyományosnak mondható, hiszen épp ötödik alkalommal rendezték meg: a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottsága és a Hajdú-Bihar megyei Múzeumi Szervezet munkatársai. A tábor résztvevője 30 diák volt, gimnazisták, szak-
középiskolások és szakmunkástanulók.

A tábor központi célkitűzése az volt, hogy a résztvevőkkel megismertesse Debrecen város és Debrecen környékének régészeti, helytörténeti és irodalmi hagyományait, valamint természetföldrajzi jellegzetességeit. A tábor munkája 4 szakcsoportban folyt, mindegyiket egy-egy fiatal muzeológus szakember vezette. Szakmai irányításukkal ismertették meg a fiatalokkal a gyűjtő- és a feldolgozó munkát. Emellett igyekeztek beavatni a résztvevőket a tudományos munka módszereibe, hogy segítsék az elkövetkező tudományos diákköri munkát, és az esetleges pályaválasztáshoz is támogatást nyújtsanak.

Azt, hogy a tábornak az idén nem egy vidéki település adott otthont, hanem Debrecen városa, több fontos tényező indokolta. Ebben az időben folyt Debrecenben a *Péchy Mihály* által tervezett mai református Nagytemplom körül, az egykori Szent András-templom feltárása. Így egy sajátos, régészeti-műemléki feltárási munkát ismerhettek meg két szakcsoport diákjai is, akik résztvevői lehettek a középkori falkutatás építészeti, valamint a templomkert temetője régészeti feltárási munkájának. A „régészek” kiegészítésül a múzeumi restaurálással ismerkedtek meg, a „műemlékesek” pedig a sok figyelmet és kitartást igénylő falkonzerválást előkészítő munkálatokban vehettek részt. Ugyanilyen szép feladatot kaptak a természetvédelmi szekció tagjai is, akik Debrecen környékének erdőivel, erdős pusztáival ismerkedve, ezek növény- és állatvilágát tanulmányozták. A helytörténeti szakcsoport az üzemtörténet-írás feladatát vállalta magára. Debreceni nagyvállalatokat látogattak meg, majd az üzemtörténet-írást segítő levéltári forrásokkal ismerkedtek.

E feladatok természetesen csak a napok első felét töltötték ki, a délutánokon együtt látogat-

ták meg Debrecen múzeumait és kiállításait. Író-olvasó találkózón vettek részt, találkoztak a város kulturális életének vezetőivel. Estéknként hangversenyek, filmvetítések és baráti beszélgetések, viták tették még élvezetesebbé az együtt töltött hetet.

Cs. Tábori Hajnalka

Honismereti tábor '81, Vásárosnamény

Szabolcs-Szatmár megye általános iskolai szakkörvezetői, középiskolás szakköri tagjai és az egyéni gyűjtők kaptak tavasszal meghívást a megyei és városi művelődési központtól, s jöttek el ötvenen — húsz felnőtt és harminc diák — továbbképzésre, vagy ahogyan mi nevezük, táborozni. Sajnos, már csak nevében táborozás a nyári egy hét, hiszen három éve nem vehetjük igénybe a gergelyugornyai úttörőtábor, s ezért nem hívtunk úttörőket, bár az előző években ők voltak a legnépesebb csoport. Első alkalommal hívtunk egyéni gyűjtőket, mert szeretnénk, ha kilépnének elszigeteltségükből, ha megismernek a szakköri munkát, s kölcsönösen segítenék egymást.

Így lett a tábor nagy felfedezettje *Bihari Lajos* bácsi Kölcseről, aki a következőképpen mutatkozott be jelentkezési lapján:

„Reggel 4 óra 30 perckor kelek az állataim ellátására, 6-kor kezdem a műhelyben a munkámat 17-ig — ismét az állatok és a kert és egyéb teendők, hétfőn és csütörtökön mozielőadást tartok 1954 óta, és a még fennmaradt időmben lefekvésig magnóval és írószerszámmal járom a már előre megbeszélt öregek otthonait, hogy mentsem a még menthető régi történeteket, néphagyományokat, a gyógyítási és egyéb kuruzslási szokásokat, legendákat és mindent, ami jelzi a régi erdőháti nép kultúráját és életlehetőségeit.”

A tábor megnyitóját Vaján, A Vay Ádám Múzeum kertjében tartottuk, mert itt található az Országos Hagyományörző Múzeum, s ebben az esztendőben az úttörőmozgalom 35. évfordulója adta a táborunk központi témáját.

Délelőtti előadásaink ezen túl a legváltozatosabb témakörökből álltak. *Láczay Magdolna* megyei levéltáros a középiskolásokat készítette fel az 1981/82-es tanév pályázataira. Nemcsak levéltári forrásokra hívta fel a figyelmet, hanem ötleteket adott, módszereket ajánlott a kiírásnak megfelelő munkák elkészítéséhez. Peregték a kérdések *dr. Kuknyó János* megyei művelődésügyi osztályvezető előadása után, hiszen ragyogó alkalom kínálkozott közös dolgaink összehangolására. *Molnár Mátyás* vajai múzeum-

igazgató arról a feladatsorról szólt, amelyet az úttörők végezhetnek a Rákóczi-hagyományok gyűjtésében, s amelyek még a középiskolásokra és a felnőttekre várnak. Már az elmúlt esztendőben sürgető felhívásként beszélt *Csermely Tibor*, a HNF megyei titkára a földrajzinév-gyűjtő munka halaszthatatlanságáról, most pedig a tervről szólt, amely a Népfront irányításával – várhatóan – hamarosan eredménnyel jár.

Régi kedves vendége a vásárosnaményi járásnak *Rakó József*, az Őrsvezető főszerkesztője, aki lelkesedésével számos úttörő honismereti akció elindítója, motorja volt, s fáradszaktól való elindításával remélhetően az is marad. *Péter Imre* bácsi közlegő dolgainkra hívta fel a figyelmet, amikor a szakmunkásképzés 100 évéről beszélt – arról a munkáról, amelyet a gyűjtés összletével kiadványként láthatunk viszont egy-két éven belül. Nem szabad elfeledkezünk azokról a pályamunkákról, amelyeket a diákok hoztak a táborba. Valamennyi úttörőcsapat történetet dolgoz fel, s ezek a Hagyományörző Múzeum anyagát gazdagítják majd. A szakcsoportok szinte erőn felüli feladatot vállaltak, s hét végére újabb pályamunkák készültek. A *földrajzinév-gyűjtők* Tiszavid földrajzi neveit gyűjtötték, s foglalták össze. A *hagyományörző csoport* szokás- és életkörülményeket, bútorzatleírásokat, táplálkozási szokásokat, hiedelmeket, népi gyermekjátékokat, díszítőművészeti dokumentumokat gyűjtött. A *helytörténeti csoport* válogató bibliográfiát készített a napilapokban és folyóiratokban 1979–1981. között megjelent cikkekből, munkájuk a járási könyvtár által készített Vásárosnaményi bibliográfia része lesz.

Rövid szabolcsi kirándulásra is elmehettünk gondos vendéglátóink, a városi tanács és az ERDÉRT jóvoltából. Baktalórántházán a XVI. században épült templomot, Ófehértón a XV., illetve XII. században készült freskót láttuk, a két katolikus lelkész idegenvezetésével. Nyírbétek 1241-ben épült katolikus templomával és a helyi szakkörvezető által földvárnak vélt dombjával kínált látnivalót.

Jávora Ágnes

Megyei honismereti úttörőtábor Biharkeresztesen

1981-ben ötödik alkalommal találkoztak azok a hajdú-bihari úttörők, akik szívügyüknek tekintik, hogy megismerkedjenek a szűkebb hazával, annak történelmi és néprajzi hagyományaival, növényzetével és állatvilágával, a táj és az ember változásaival, a területen élő nemzetiség hagyományörzésével. A tábor központja Biharkeresztes volt, és 48 gyermek, 7 felnőtt vezető, ugyanennyi ifjvezető vett benne részt. A

vezetőgárda mozgalmi irányítója *Lugosi István*, szakmai vezetője *Héthy Zoltán* volt. Az Őrsök (kutatócsoportok) a következő elnevezésekkel, kutatási területen működtek az alábbiak irányításával: BOGÁNC (természetkutató – *Szin-csák János*), SZILKE (tárgyi néprajz – *Zsupos Zoltán*), FORRÁS (szellemi néprajz – *Szöllősi Kálmán*), IDŐGÉP (úttörőtörténet – *Szűcs József*), ALBINA (magyarul: Méhecske, nemzeti-ségi – *Teberán Mária*).

A természetkutatók már az elmúlt években is szorgalmasan gyűjtötték a táj jellegzetes növényeit, készítették fotókat az állatvilágról, figyelték meg az élőlények alkalmazkodását. Foglalkoztatta őket a környezetvédelem is. Most az Esztár melletti Körtyvélyesi-erdőt és a hencidai Csere-erdőt keresték fel, amelyek rövidesen természetvédelmi területek lesznek. Meglátogatták még a bojti lápvegetációt és a Keresztes melletti Kutas-eret.

A tárgyi néprajz iránt érdeklődők Ártádon, Bojton, Toldon és Nagykerekiben jártak. Ők a hagyományos parasztporták alaprajzát készítették el. Meglepetéssel tapasztalták, hogy Ártádon nem találtak már hagyományos parasztportát. Örömmel fedezték fel viszont egy kisgyereket, aki agyagból saját maga készít gyermekjátékokat. Szép „zsákmánynak” könyvelhető el az 1802-ben készült kézi őrlőmalom. A tábort kiállítást festett, faragott tékával, edényekkel, székérekkel, komlószárítóval, valamint a kenderfeldolgozás eszközeivel gyarapították.

A *szellemi néprajzosok* megvizsgálták, hogy az emberek életmódváltozása mennyiben befolyásolja a hagyományokat, alakít-e ki új szokásokat. Hencidán és Nagykerekiben sikerült érdekes feljegyzéseket készíteni a régi népletről, a hajdani betyárokról. Hencidán Kossuthról szóló legendát is hallottak egy emlékmű kapcsán.

Az *úttörőtörténeti csoport* tagjai olyan csapatok történetét kutatták fel, amelyek elsősorban a tanyákon és kisebb településeken működtek, majd az összevonások, körzetesítések során önállóságuk megszűnt. Így megtudták, hogy 9 tanyasi úttörőcsapat dolgozott igen jól és igazi romantikával. Készítettek interjúkat is az említett időszakban dolgozó úttörővezetőkkel.

A *nemzetiségi Őrs* tagjai azokból a helységekből kerültek ki, ahol jelentős számú román nemzetiség él, így például Körösszakálból, Körösszegapátiból, de a Békés megyei Méhkerékről is. Gyűjtötték a nemzetiségi kultúra továbbélésének tárgyi és szellemi bizonyítékait, továbbá a Körösszegapátiban tervezett román tájához gyűjtötték tárgyi emlékeket.

A gyűjtő- és feldolgozónapok mellett a tábor területén sem unatkoztak az úttörők. Tartottak számukra előadást a honismeretről, régészetről filmvetítéssel, diával színesítve. Meglátogatták a Berettyóújfalui melletti Herpályon az öt